

CZU: 343.341

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2023.4\(67\).02](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2023.4(67).02)

PARTICULARITĂȚI DE INVESTIGARE A INFRAȚIUNILOR SĂVÂRȘITE DE GRUPĂRILE CRIMINALE ORGANIZATE

Vitalie JIȚARIUC,
doctor în drept,
lector universitar,
Decanul Facultății de Drept
și Administrație Publică,
Universitatea de Stat
„B.P. Hașdeu” din Cahul
[https://orcid.org/
0000-0002-9361-4460](https://orcid.org/0000-0002-9361-4460)

SUMAR

Criminalitatea organizată, ca fenomen socialmente extrem de periculos, este menționată de multe ori, pe bună dreptate, ca fiind o criminalitate „perfectionată”. Desigur, infracțiunile comise de grupările criminale organizate s-au manifestat întotdeauna printr-un grad de pericol social mult mai avansat decât faptele comise, în particular, de persoane. În primul caz, în activitatea infracțională sunt antrenate mai multe persoane, unite printr-un scop unic infracțional, pregătiți pentru realizarea lui, și sunt cauzate prejudicii substanțiale, ceea ce determină un anumit specific al mecanismului activității criminale și în raport cu particularitățile metodice de cercetare a unor asemenea fapte.

Elaborarea unui mecanism metodic-criminalistic sigur de investigare a faptelor infracționale comise de grupările criminale organizate este un lucru posibil de realizat pe durata mai multor ani. În conținutul acestui articol a fost întreprinsă o încercare de sistematizare a materialului faptico-doctrinar referitor la metodele identificare, descoperire și investigare a activității infracționale organizate și elaborarea, în baza lor, a recomandărilor criminalistice corespunzătoare. Or, studiul nu are ca scop examinarea întregului spectru de probleme actuale în domeniul investigării faptelor comise de grupurile criminale organizate, reflectând doar unele chestiuni legate de eficientizarea cercetării acestor categorii de infracțiuni.

Cuvinte-cheie: criminalitate organizată, grup criminal, investigare, organ de urmărire penală, ofițer de investigații, versiune, planificare, acțiuni de urmărire penală, măsuri operativ-investigative, probe.

PARTICULARITIES OF INVESTIGATION OF CRIMES COMMITTED BY ORGANIZED CRIMINAL GROUPS

SUMMARY

Organized crime as an extremely socially dangerous phenomenon is often referred to rightly as „improved” crime. Needless to say, crimes committed by organized criminal groups have always manifested themselves in a much more advanced degree of social danger than deeds committed, in particular, by individuals. In the first case, in the criminal activity are involved several persons united by a single criminal purpose, prepared for its realization, and a substantial damage is caused, which determines certain specific features of the mechanism of criminal activity and, respectively, defines the methodological particularities of investigation of such deeds.

The elaboration of a secure methodological and forensic mechanism for investigating the criminal deeds committed by organized criminal groups is a possible thing to achieve over several years. In the content of this article, an attempt was made to systematize the factual and doctrinal material regarding the methods of identification, discovery and investigation of the organized criminal activity and the elaboration, based on them, of the corresponding forensic recommendations. However, the study does not aim to examine the full range of current issues in the field of investigation of the deeds committed by organized criminal groups, reflecting only some issues related to streamlining the investigation of these categories of crimes.

Key-words: organized crime, criminal group, investigation, criminal prosecution body, investigating officer, version, planning, criminal prosecution actions, operative-investigative measures, evidence.

Introducere

Nivelul pe care l-a atins crima organizată în prezent este rezultatul acțiunii simultane a mai multor factori de naturi diferite. Dintre factorii politici s-a menționat creșterea posibilităților de deplasare dintr-o țară în alta, ca urmare a politicii de deschidere a frontierelor, a slăbirii și chiar a desființării controalelor vamale, fapt ce a constituit un factor de proliferare a actelor de crimă organizată [8, p. 23].

Criminalitatea organizată a apărut ca urmare a unei politici economico-sociale care „strângula” inițiativele economice și de afacere, tendința spre flexibilitate, restructurarea rapidă a vieții de toate zilele cu luarea în calcul a exigențelor și cerințelor de ordin economico-social. Toate acestea, într-o mare măsură, au contribuit la destabilizarea și denaturarea bazei economice, creșterea infraționalității în domeniul afacerilor, apariția sustragerilor de proporții, apariția economiei tenebre care funcționează paralel cu cea oficială.

Investigarea și combaterea eficientă a criminalității organizate, după cum ne demonstrează și practica organelor de drept, are sorți de izbândă, în special, în cazurile în care se bazează pe identificarea și soluționarea corespunzătoare a tuturor chestiunilor ce țin de eradicarea acestui fenomen, pe instituirea unui cadru normativ corespunzător în mai multe domenii (penal, procesual-penal, administrativ, civil, financiar, fiscal, operativ-investigativ etc.).

Reținem și faptul că, din păcate, lupta cu infraționalitatea organizată înregistrează o lipsă substanțială de măsuri hotărâtoare din partea mai multor factori de decizie de diferite nivele. Or, acest lucru ne lasă impresia că la noi, *de facto*, încă nu a început adevărata luptă cu grupările criminale organizate și corupția.

În aceste condiții, un rol deosebit și o importanță aparte o are identificarea direcțiilor de bază și a particularităților metodologice de constatare, cercetare, combatere și prevenire a faptelor prejudiciabile comise de către grupările criminale organizate. Reieșind din acest fapt, în prezentul studiu ne-am străduit să marcăm, să materializăm unele particularități metodice referitoare la cercetarea infracțiunilor comise de către grupările criminale organizate.

Metodologia și sursele cercetării

Baza metodologică a cercetării este constituită din tezele metodei dialectice de percepere

re a fenomenelor sociale care au făcut posibilă reflectarea corelației dintre forma și conținutul obiectului de cercetare. În cadrul articolului au fost, de asemenea, aplicate concepțiile teoretice generale și metodele de cercetare caracteristice științei criminalistice. În procesul soluționării sarcinilor trasate am folosit un spectru larg de metode: gramaticală, sistemică și logică, precum analiza, sinteza, inducția și deducția.

Baza teoretică a cercetării este constituită din legislația caracteristică mai multor ramuri de drept, din rezultatele analizei literaturii de specialitate din domeniul criminalisticii, dreptului penal, dreptului procesual penal și al activității speciale de investigații. În procesul elaborării articolului au fost utilizate lucrările savanților cercetători din Republica Moldova și din alte state.

1. Reflecții de ordin general privind investigarea infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate.

Faptele penale întâlnite în acest gen de infraționalitate pot fi foarte greu incriminate prin lege, deoarece acestea implică o diversitate de activități infracționale, sancționate în mod individual de legiuitor, acestea având o arie de cuprindere greu de delimitat cu exactitate [13, p. 167].

Investigarea activității infracționale a grupărilor criminale organizate începe fie în baza materialelor obținute prin activitatea specială de investigații, fie urmare a verificării informațiilor obținute din alte surse (de la persoanele fizice și juridice, prin mijloacele de informare în masă etc.) sau în legătură cu depistarea nemijlocită a faptei prejudiciabile ce comportă semne ale activității criminale organizate.

Datele operativ-investigative în asemenea cazuri ajung la organele de drept, de obicei, sub formă de informații colectate prin chestionare, prin culegerea de informații despre persoane și fapte, prin studierea obiectelor și documentelor, experimentele operative și infiltrarea colaboratorilor confidențiali. Aceste informații operativ-investigative reflectă diverse evenimente și fenomene ce țin de activitatea criminală organizată. În ele se pot regăsi informații faptice despre împrejurări esențiale și accesorii, despre sursele lor. Pe alocuri, ele sunt mai puțin substanțiale, nu sunt obținute dintr-o sursă care inspire încredere etc. Din acest considerent, este extrem de importantă aprecierea procesuală corectă a acestor materiale din punct de vedere al plenitudinii, veridicității, sursei și posibilității

transformării în material probator procesual-penal în procesul investigațiilor.

Datele secrete care se conțin în documentele operative sunt prezentate, de obicei, sub formă de acte informative și nu în original. Rezultatele activității speciale de investigație pot avea și forma unei comunicări oficiale generalizate (adeverință-memorandum) [18, p. 120-121].

Deci, după cum arată practica, cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite de grupările criminale organizate sunt pornite, de obicei: 1) în baza datelor speciale de investigație, după ce ofițerul de urmărire penală sau procurorul respectiv a luat cunoștință de materialele dosarului special (operativ) și de evaluarea acestora; 2) în cazurile comiterii unor infracțiuni grave sau deosebit de grave, când la etapa inițială se stabilește că la ele au participat membrii unei sau altei grupări criminale; 3) în situațiile apărute inopinat de săvârșire a unor infracțiuni cu caracter organizat.

2. Condițiile investigării eficiente a infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate.

O condiție importantă a cercetării eficiente și descoperirii infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate este pornirea la momentul oportun a cauzei penale, efectuarea neîntârziată a acțiunilor inițiale de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigație [6, p. 492]. Este rațional, din punct de vedere al activității speciale de investigație, să percepem noțiunea de „condiții concomitente” (care contribuie la dezvoltarea comportamentului infracțional și la comiterea infracțiunilor) în calitate de fapt accesoriu, tangențial, care contribuie la cunoașterea etapelor activității infracționale. Operarea cu faptele accesorii în cadrul asigurării informaționale operativ-investigative a probatoriului constă în faptul că ele (faptele accesorii), în calitate de categorii social-criminologice (condiții), nu sunt luate în calcul de făptuitori, nu sunt conștientizate pe deplin sau sunt ignorate în raport cu deghizarea activității infracționale.

Totodată, faptele accesorii explică motivele infracțiunii, modalitatea de operare a făptuitorilor, face posibilă delimitarea cercului de persoane informate despre condițiile care au facilitat comiterea faptei, explică geneza situațiilor criminogene. Este evident că informația operativ-investigativă referitoare la faptele accesorii și condițiile comiterii infracțiunilor reprezintă rezerva substanțială a asigurării informaționale a măsurilor speciale de investigații pe segmentul

descoperirii și dovedirii faptelor infracționale [3, p. 170].

Ofițerii de urmărire penală, pe parcursul luării de cunoștință cu materialele operativ-investigative puse la dispoziție, urmează să studieze informațiile care se regăsesc în fiecare raport, adeverință, act, proces-verbal, alte documente operative din punct de vedere al respectării prevederilor legii în procesul obținerii, al conținutului și sursei din care au fost acumulate. Urmează să se țină cont și de faptul că materialele operativ-investigative prezentate trebuie să fie însoțite de informații precum timpul, locul, împrejurările obținerii de date, ridicarea obiectelor și documentelor, obținerea înregistrărilor audio-video, a fotografiilor, mulajelor etc. Trebuie să fie descrise semnele individuale și particularitățile obiectelor și documentelor prezentate, să fie descifrate înregistrările audio-video realizate pe cale operativ-investigativă.

În procesul aprecierii informațiilor obținute urmează să atragem atenție la faptul care din ele sunt acumulate cu autorizarea conducătorului subdiviziunii specialitate și pentru care este necesară prezența autorizării din partea procurorului sau a judecătorului de instrucție.

După începerea urmăririi penale, urmează a fi soluționată chestiunea legată de anexarea materialelor obținute pe cale operativ-investigativă la cauza penală și posibilitatea utilizării lor în calitate de probe. O parte din aceste materiale pot fi folosite în calitate de documente, cealaltă parte se materializează prin efectuarea cercetărilor, perchezițiilor, ridicărilor, reținerilor, prin dispunerea și efectuarea expertizelor judiciare. Pot fi audiați în calitate de martori ofițerii de investigație care au participat la efectuarea măsurilor operativ-investigative, colaboratorii confidențiali ai organelor operativ-investigative, cu respectarea ordinii de desecretizare a informațiilor referitoare la ei.

Dacă din conținutul materialelor parvenite din alte surse nu se regăsesc semne certe și suficiente ale activității criminale organizate, se inițiază verificări în această privință cu participarea organelor operative de investigații. Totodată, este necesar să facem rost de toate informațiile operativ-investigative posibile, legate de materialul recepționat și să acumulăm datele relevante care indică asupra faptului activității criminale organizate [18, p. 121-122].

Deși primele acțiuni de urmărire penală în cauzele împotriva criminalității organizate, în virtutea caracterului specific al situațiilor de cercetare, cer o reacționare promptă pentru a preveni acțiunile

anumitor persoane care distrug urmele infracțiunii sau alte împrejurări, cu risc de pierdere a probelor, gradul de urgență a lor în fiecare caz este diferit. Apariția temeiului și alegerea momentului de realizare a lor, în unele cazuri, poate fi stabilită doar de ofițerul de urmărire penală, iar în altele – nu depinde de el. De exemplu, în situația în care există deja un dosar special (operativ) cu probe suficiente ale activității criminale a unui grup de persoane, momentul realizării materialelor date îl decide, în mod planic, ofițerul de urmărire penală, de comun acord cu lucrătorul operativ. Însă, în cazul în care infracțiunea nu este identificată în mod inopinat în momentul săvârșirii ei sau imediat după aceasta, realizarea materialelor se va face neîntârziat [6, p. 493].

3. Semne ale activității grupărilor criminale organizate. La începerea urmăririi penale în privința unui fapt criminal în care se reflectă, se regăsesc unele semne ale activității criminale organizate, este necesar să ne concentrăm toate eforturile pentru identificarea mai multor semne care ne vorbesc anume despre un asemenea gen de activitate infracțională. Or, sistematizarea datelor practicii de urmărire penală ne indică, în acest sens, asupra următoarelor semne: a) premeditarea, cinismul faptei, însoțit de pregătirea ei minuțioasă; b) modalitatea complexă de comitere a faptei și posibilitatea realizării ei doar cu participarea mai multor executori cu divizarea clară a rolurilor; c) urme ale unei supravegheri îndelungate, minuțioase și camuflate asupra obiectului atentatului criminal; d) prezența urmelor infracțiunii care vorbesc despre dotarea tehnică avansată a membrilor grupului criminal; e) selectarea bine chibzuită, rațională a obiectului atentatului criminal (structuri bancare, comerciale, care dispun de bunuri și valori obținute inclusiv de pe urma tranzacțiilor comercial-financiare criminale; cetățeni care dispun de sume bănești și bunuri de valoare dobândite pe căi ilegale etc.); f) modalități sofisticate, rapide și agere de realizare a bunurilor obținute pe cale criminală; g) prezența datelor operativ-investigative care indică la legătura faptei comise cu activitatea grupării criminale aflată sub controlul organelor de drept; h) comportamentul specific al persoanelor reținute ca fiind bănuite de comiterea infracțiunii (comportament cinic, împotrivirea urmăririi penale, negarea, confruntarea cu reprezentanții organelor de drept etc.); i) lipsa martorilor, neinformarea lor, nesinceritatea martorilor și a părților vătămate; j) mobilizarea rapi-

dă a „mijloacelor de autoapărare”, caracteristice anume pentru grupările criminale organizate care dețin legături corupționale, grupe de securitate, avocați proprii (amenințarea reprezentanților organelor de drept, presiunea din partea persoanelor cu influență, antrenarea celor mai buni avocați pentru participare la investigarea cauzelor etc.).

Această listă de semne nu este exhaustivă. Totodată, după cum indică practica organelor de urmărire penală, semnele specificate supra sunt suficiente pentru a contura urmele activității criminale organizate atât până la inițierea investigațiilor, cât și în procesul cercetării [18, p. 123-124].

4. Informațiile privind comiterea infracțiunilor de către grupările criminale organizate.

Procesul depistării semnelor privind activitatea grupărilor criminale organizate, în absența materialelor operativ-investigative privind preluarea, studierea activității lor, derulează treptat și succesiv. Inițial, la prima etapă se stabilește faptul comiterii infracțiunii de către un grup de persoane. Apoi verificăm dacă aceste persoane sunt membri ai unui grup criminal organizat.

Informații în sensul că infracțiunea investigată a fost comisă de un grup criminal organizat obținem, de obicei, din surse primare (cereri, plângeri, comunicări) adresate organului de urmărire penală, din diverse activități de control și informațiile acumulate de pe urma activității speciale de investigații, prin examinarea urmelor descoperite în cadrul cercetării la locul faptei. Asemenea informații pot oferi amprente digitale, urmele de încălțăminte, gloanțele trase și tuburile de cartușe, armele infracțiunii, particularitățile mecanismului și modalitățile comiterii faptei. Informații relevante cauzei pot fi obținute și din declarațiile martorilor și a părților vătămate.

A doua etapă, cea mai complicată, are nu doar sarcina de a identifica informațiile inițiale necesare, dar și de a obține și folosi întregul spectru de informații operativ-investigative, care vorbesc despre prezența sau absența în localitatea, regiunea dată, a grupurilor criminale care ar fi putut comite fapta investigată. Or, identificarea datelor din conținutul informațiilor operativ-investigative inițiale care vorbesc despre activitatea unor grupări criminale organizate asigură nu doar perspectiva urmăririi penale și a judecății, ci și planificarea lizibilă a cercetării. Investigarea ulterioară trebuie axată nu doar pe verificarea activității anume a unui grup criminal organizat, ci și pe stabilirea existenței sale reale, pe scopul

creării, numărul, structura, caracterul împărțirii rolurilor și funcțiilor pe interior, localizarea grupului criminal etc. [18, p. 169-170].

5. Particularitățile etapei inițiale și etapei ulterioare de cercetare a infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate.

Particularitățile etapei inițiale de cercetare a infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate sunt: a) numărul și volumul mare al acțiunilor de urmărire penală și al măsurilor speciale de investigație care trebuie îndeplinite la etapa dată de cercetare; b) necesitatea unei interacțiuni bine organizate a ofițerului de urmărire penală și a lucrătorilor operativi până la începerea urmăririi penale. Planificarea coordonată, în comun, a acțiunilor procesuale și a măsurilor speciale de investigație; c) accesul maxim al ofițerului de urmărire penală la informația obținută în urma măsurilor speciale de investigație; d) importanța deosebită a asigurării organizaționale, tehnice și criminalistice a etapei inițiale de cercetare a infracțiunilor săvârșite de către membrii structurilor criminale organizate. Necesitatea antrenării, la această etapă, a unui număr important de forțe și mijloace ale organelor de drept, precum și specialiști din diverse domenii; e) necesitatea efectuării mai multor acțiuni procesuale și speciale de investigații concomitent pentru a nu admite tentative de eschivare a infractorilor de la urmărirea penală sau imixtiune în acțiunile procesuale ale unor persoane cointeresate de mușamalizarea cazului respectiv; f) luarea măsurilor de securitate personală de către fiecare participant la procesul de cercetare și pentru membrii familiilor acestora [5, p. 169-170].

La etapa ulterioară de cercetare a infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate situațiile și sarcinile organului de urmărire penală se determină pornind de la următorii factori: 1) caracterul și volumul probelor acumulate pe cauza cercetată, veridicitatea acestora; 2) numărul persoanelor bănuite și reținute sau arestate pe cauza dată; 3) existența datelor referitoare la unele persoane sau verigi vulnerabile din rândul sau structura grupării criminale; 4) existența forțelor, mijloacelor și condițiilor suficiente de activitate a organului de drept în lupta cu criminalitatea organizată; 5) dacă a reușit sau nu ofițerul de urmărire penală sau procurorul să încline spre colaborare pe cineva din rândul membrilor formațiunii criminale organizate; 6) dacă a fost sau nu identificat și atras la răspundere penală con-

ducătorul grupării criminale care a organizat săvârșirea infracțiunii cercetate etc. [6, p. 499].

Stabilirea semnelor privind activitatea unui grup criminal organizat la comiterea infracțiunii ne permite să înaintăm versiunea că nu este vorba doar de o singură faptă comisă. Înaintarea unei asemenea versiuni obligă organul de urmărire penală să lărgescă cercul activității de prospecțiune și cognoscibilă în cauza penală.

Atâta timp cât nu este stabilit faptul comiterii infracțiunii investigate de către un grup criminal organizat, ea poate fi cercetată conform metodicii obișnuite privind investigarea anumitor categorii de infracțiuni. Totodată, organul de urmărire penală urmează să ia în calcul posibilitatea reală a comiterii faptei de către un grup criminal organizat. De asemenea, este necesar să stabilim dacă fapta investigată este una de bază pentru această grupare criminală.

În caz de stabilire a faptului comiterii infracțiunii de către un grup criminal organizat, în vederea identificării domeniilor și direcțiilor de activitate ale acestuia, trebuie să corectăm metoda de investigare, nu doar sub aspect tehnic, ci și organizațional. Acest ultim aspect presupune crearea grupurilor comune din ofițeri de investigație și ofițeri de urmărire penală, organizarea interacțiunii corespunzătoare cu organele operativ-investigative (orientarea ofițerilor de investigații spre obținerea informațiilor necesare prin intensificarea metodelor de căutare analitică).

De asemenea, este necesar să ne clarificăm cât de repede posibil în structura, legăturile ierarhice și obligațiunile funcționale ale membrilor grupării criminale. În procesul studierii particularităților grupării criminale urmează să luăm în calcul faptul că, de obicei, este mai ușor să colectăm inițial informații despre cele mai slab apărute verigi, componente ale organizației criminale, activitatea lor nefiind camuflată minuțios. La ele se atribuie grupurile de executori, intermediari, personalul de serviciu etc. Identificarea membrilor acestor structuri, lucrul operativ-investigativ și de urmărire penală cu aceste persoane, organizat corespunzător din punct de vedere tactico-psihologic, ne pot pune la dispoziție informații substanțiale referitoare la multiple laturi ale funcționării grupării criminale organizate și liderii ei [18, p. 125-126].

Este extrem de important ca, în baza informațiilor acumulate, să urmărim caracterul și frecvența participării acestui grup la activitățile criminale, să identificăm membrii de bază și cei de rând ai formațiunii, reprezentanții verigii medii și superi-

oare din cadrul grupului, să stabilim legăturile de corupție folosite de către liderii grupării.

Totodată, obținerea oportună a informațiilor în privința liderilor grupului criminal, despre cei mai activi și devotați membri, va face posibilă aplicarea unei „lovituri” neașteptate asupra „nucleului intelectual” al grupării, va dezorganiza activitatea infracțională a acestuia și va neutraliza opunerea de rezistență a organelor de drept [15, p. 221-223].

Totuși, identificarea conducătorilor, organizatorilor și altor lideri ai grupărilor criminale organizate reprezintă o sarcină dificilă. Pentru a o soluționa, este rațional să studiem funcțiile tipice ale conducerii grupărilor criminale organizate. La acestea, literatura de specialitate atribuie: a) asigurarea informațională a activității infracționale, care urmărește identificarea, selectarea obiectelor atentatelor criminale, acumularea informațiilor referitoare la ele, studierea sistemului de pază și a căilor de acces, căutarea complicilor și a mijloacelor tehnice necesare etc.; b) luarea hotărârii privind comiterea actului criminal, privind alegerea locului, timpului, modalității de comitere și tănuire; c) organizarea executării hotărârii privind comiterea actului criminal, legată de informarea executorilor, instructajul lor, pregătirea psihologico-volitivă necesară a executorilor, repartizarea rolurilor între executori etc.; d) controlul și reglarea desfășurării activității infracționale.

În procesul cercetării faptei, depistarea informațiilor care se referă la realizarea funcțiilor specificate supra ne permite să stabilim prezența unei „conduceri”, specifice pentru gruparea criminală organizată și cerul ei de subiecți [17, p. 20].

6. Operațiunile criminalistice în procesul investigării faptelor comise de grupările criminale organizate. Pe categoria vizată de cauze penale, pentru realizarea sarcinilor urmăririi penale, este necesar să realizăm un număr cu mult mai mare de operațiuni criminalistice, în special - la faza inițială a investigațiilor. În particular, este vorba despre următoarele operațiuni: prevenirea și curmarea actelor criminale începute și în curs de pregătire; reținerea făptuitorilor în flagrant; identificarea infractorilor în baza semnalmentelor exterioare și în baza altor date; stabilirea locului de aflare a ostaticilor și eliberarea lor; interceptarea și înregistrarea comunicărilor și a imaginilor; identificarea legăturilor și schemelor de corupere; controlul operațiunilor cu obiectele scoase din circuitul civil; asigurarea protecției victimelor și a martorilor etc. [18, p. 128].

Cunoștințele de care dispun organele de urmărire penală nu întotdeauna sunt suficiente pentru descoperirea și valorificarea anumitor probe, semnalarea și interpretarea faptelor importante pentru cauză. Sunt frecvente situațiile în care punerea în evidență a acestora presupune participarea în activitatea de urmărire penală a persoanelor competente din diferite domenii de activitate umană. Or, metodologia nechibzuită de aplicare a cunoștințelor speciale în cadrul măsurilor speciale de investigații și la acțiunile ulterioare de urmărire penală au ca efect pierderea probelor. În acest context, susținem că expertologia și criminalistica contribuie activ la utilizarea realizărilor progresului tehnico-științific pentru susținerea organelor de drept în activitatea lor de descoperire și cercetare a infracțiunilor, la demascarea învinuitorilor și identificarea cauzelor și condițiilor care au contribuit la comiterea faptelor socialmente-periculoase [7, p. 43].

Deci, pentru obținerea rezultatelor dorite la investigarea acestei categorii de cauze penale o importanță majoră are aplicarea iscusită a tehnicii criminalistice și a cunoștințelor de specialitate. Acest lucru este de importanță majoră, deoarece la investigarea actelor infracționale făptuitorii, de regulă, nu fac declarații veridice, nu recunosc faptele comise, împiedică activitatea organului de urmărire penală, iar obținerea informațiilor care demască infractorii din alte surse (de la victime, martori) nu este întotdeauna posibilă, din motive de frică sau influențare. Din acest considerent, fără deținerea surselor materiale probatorii, este foarte dificil să investigăm asemenea fapte. În asemenea condiții, trebuie aplicate destul de larg înregistrarea audio-video, fotografia judiciară, interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor, monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice, documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS), diverse mijloace tehnice folosite în cadrul activității speciale de investigații.

Pentru investigarea reușită a faptelor comise de grupările criminale organizate este necesar să utilizăm la maximum și cu profesionalism datele din evidențele criminalistice, din sistemele automatizate de informare și căutare referitoare la persoanele implicate în activitatea acestor grupări, informațiile privind faptele similare deja investigate sau aflate în proces de cercetare [18, p. 129-130].

Scopul evidențelor criminalistice (inclusiv al celor operativ-investigative) constă în asigurarea organelor de drept cu informația oficială necesară pentru identificarea unor persoane, obiecte, precum și contribuția corespunzătoare la verificarea unor date. Eficiența folosirii evidențelor criminalistice crește substanțial în legătură cu aplicarea mijloacelor de automatizare și a tehnicii de calcul, ceea ce permite diminuarea vizibilă a termenelor de prelucrare a interpelărilor și identificarea corelației dintre obiectele înregistrării criminalistice [2, p. 142].

7. Corelarea activității organului de urmărire penală cu cea a serviciilor operativ-investigative în cadrul cercetării infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate.

Activitatea comună a ofițerilor de urmărire penală și a ofițerilor de investigații în procesul investigării infracțiunilor comise de grupările criminale organizate trebuie coordonată cu planul de urmărire și să se bazeze pe rezultatele aprecierii comune a situațiilor operativ-investigative și de urmărire penală. De regulă, ea demarează odată cu începerea urmăririi penale și continuă până la transmiterea materialelor cauzei în instanța de judecată. Totodată, ofițerul de urmărire penală trebuie să se afle în contact permanent cu ofițerii de investigații, să lectureze informațiile nou-obținute, să le confrunte cu materialele urmăririi penale etc. [18, p. 132].

Colaborarea organelor de urmărire penală cu serviciile operative, ca formă specifică de interacțiune, se impune de necesitatea corelării mijloacelor și metodelor de lucru ale structurilor menționate, conjugării competențelor pe care acestea le posedă.

Întrunirea mijloacelor, forțelor și inteligenței de specialitate proprii celor două organe, oarecum autonome pe plan funcțional și administrativ, este în măsură să ridice esențial randamentul activității lor și, în consecință, capacitatea de a combate fenomenul infracțional [4, p. 291-292].

8. Particularitățile tactice ale acțiunilor de urmărire penală în procesul investigării infracțiunilor comise de grupările criminale organizate.

Reținem și faptul că particularitățile tactice ale acțiunilor de urmărire penală pe categoria vizată de cauze sunt determinate de complexitatea obținerii și fixării probelor și, respectiv, de necesitatea obținerii unui număr cât mai mare de corpuri delictive. De aici derivă necesitatea unei aplicări largi a mijloacelor tehnico-științifice

și a cunoștințelor speciale în vederea descoperirii, fixării și interpretării urmelor corpuri-delictive. Totodată, multiple procedee de efectuare a urmăririi penale sunt legate de necesitatea protecției victimelor și martorilor din partea atentelor membrilor grupărilor criminale, audierea lor fiind posibilă în condiții speciale, conform prevederilor legii procesual-penale [18, p. 133].

Deja s-a stabilit prin experiență că o abordare metodică corectă a selectării celor mai necesare dintre acțiunile inițiale de urmărire penală, a tacticii și a succesiunii realizării lor constituie o garanție a succesului nu numai la prima etapă, dar și pe parcursul întregului proces de cercetare a cauzei penale împotriva infractorilor organizați.

Scopul acțiunilor inițiale de urmărire penală constă în faptul că, prin efectuarea acestora, se adună date necesare pentru clarificarea caracterului infracțiunii (infracțiunilor) săvârșite și pentru elaborarea versiunilor de urmărire penală, pentru confirmarea și ridicarea probelor infracțiunii săvârșite sau în curs de pregătire, precum și pentru proiectarea unei perspective de cercetare. De exemplu, fără reținerea sau aplicarea unor măsuri de constrângere persoanelor bănuite, deseori este imposibil de a audia aceste persoane. Fără efectuarea perchezițiilor și depistarea probelor respective, nu se pot dispune anumite expertize judiciare, iar fără audierea martorilor oculari nu este posibil a-i prezenta pe infractorii respectivi spre recunoaștere etc. [6, p. 495].

Întregul complex de acțiuni de urmărire penală înglobează cercetarea la locul faptei, audierea martorilor, verificarea declarațiilor la locul faptei, confruntările, audierea învinuților etc. Or, în cadrul tuturor etapelor investigării acestor categorii de infracțiuni este rațional să folosim procedee tactice elaborate de știința criminalistică în vederea efectuării acțiunilor de urmărire penală în cauzele privind infracțiunile comise de grupările criminale organizate [14, p. 43-325; 18, p. 136].

Concluzii

Generalizarea practicii organelor de urmărire penală referitoare la investigarea infracțiunilor comise de grupările criminale organizate ne-a permis să identificăm anumite aspecte și recomandări de ordin metodologic privind cercetarea lor, și anume:

1) Identificarea rapidă a faptului comiterii infracțiunii de către grupul criminal organizat și stabilirea caracterului (conținutului) activității infracționale a acestuia.

2) Metodica investigării faptelor comise de grupările criminale organizate trebuie să fie una ofensivă, adică urmează să selectăm un asemenea sistem de acțiuni de urmărire penală și măsuri operativ-investigative capabil să asigure, din punct de vedere strategic, dominarea tactică din partea organelor de drept;

3) Metodica de investigare folosită de organul de urmărire penală trebuie să asigure conexiunea cu cercetarea începută și situațiile tipice de urmărire. Acest lucru poate asigura perspectiva investigării reușite nu doar în cazul unei situații tipice, dar și cu referire la cele atipice;

4) În caz de planificare a activității de cercetare a actelor comise de către grupările criminale organizate și prevenirea de noi fapte pe viitor din partea lor, trebuie să luăm în calcul nu doar anumiți factori metodologici deja stabiliți (circumstanțele faptice, metodele de comitere), ci și alte momente, cum ar fi locul de acțiune, domeniul de activitate, extinderea teritorială etc.;

5) Cercetarea, de fapt, ca și activitatea operativ-investigativă, nu poate fi eficientă fără o interacțiune bine pusă la punct dintre organul de urmărire penală și subdiviziunile operativ-investigative, atât în cadrul grupurilor comune de investigare cât și în afara lor.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122 din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.104-110.
2. Cușnir V., Rusu V. Sistemul de evidențe în prevenirea și combaterea infracțiunilor. În: *Studii și cercetări juridice*. Ed. 1. Chișinău, 29 iunie 2020. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2020, Partea 1, p.131-142.
3. Cușnir V., Rusu V. Valoarea cognoscibilă a informațiilor obținute în cadrul activității speciale (operative) de investigații. În: *Studii și cercetări juridice*. Ed. 3. Chișinău, 22 noiembrie 2021. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2021, Partea 3, p.159-172.
4. Doraș S. *Criminalistica*. Chișinău: Cartea Juridică, 2011. 630 p.
5. Gheorghică M. *Metodica cercetării infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate*. Teză de doctor habilitat în drept. Chișinău, 2001. 286 p.
6. Gheorghică M. *Tratat de metodică criminalistică*. Chișinău: CEP USM, 2015. 531 p.
7. Jitariuc V. Particularitățile aplicării cunoștințelor speciale la cercetarea infracțiunilor de trafic de ființe umane. În: *Legea și Viața*, 2019, nr. 12, p.38-43.
8. Lăpăduși V., Dumitrescu C. Cel de-al XII-lea simpozion internațional de „Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate”. În: *Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate*. București: Asociația Criminaliștilor din România, 2010. 382 p.
9. Legea cu privire la sistemul informațional integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Nr. 216 din 29 mai 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 170-172.
10. Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală. Nr. 333 din 10 noiembrie 2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 195-198.
11. Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. Nr. 50 din 22 martie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 103.
12. Legea privind activitatea specială de investigații. Nr. 59 din 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 113-118/373.
13. Moise A.C., Stancu Em. *Criminalistica. Elemente metodologice de investigare a infracțiunilor*. București: Universul Juridic, 2017. 356 p.
14. Osoianu T., Odagiu Iu., Ostavciuc D., Rusnac C. *Tactica acțiunilor de urmărire penală*. Chișinău: Cartea Militară, 2020. 338 p.
15. Драпкин Л.Я. Криминалистические аспекты борьбы с организованной преступностью. В: Актуальные проблемы правового регулирования общественных отношений в условиях перехода к рыночным отношениям. Барнаул, 1991, с.221-223.
16. Основы борьбы с организованной преступностью: Монография / Под редакцией В.С. Овчинского и В.Е. Эминова. Москва: Инфра-М, 1996. 400 с.
17. Особенности принятия тактических решений при расследовании преступлений, совершаемых организованными преступными группами: Учебное пособие / Под ред. С.И. Цветкова. Москва: МИ МВД РФ, 1996. 84 с.
18. Яблоков Н.П. Расследование организованной преступной деятельности. Практическое пособие. Москва: ЮРИСТЪ, 2002. 172 с.

